

Sygn. akt VIII U 512/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Dorota Stańczyk
Protokolant:	p.o. prot. sąd. Magdalena Wajda

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2019 roku w Lublinie

sprawy R. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania R. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 14 grudnia 2017 roku znak (...) - (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VIII U 512/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 14 grudnia 2017 roku, wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778, tekst jedn. ze zm.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 883/2004 z 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2004 r., nr 166, str. 1) stwierdził, że R. C. podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie od dnia 1 lipca 2015 roku do dnia 31 maja 2017 roku. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczony od dnia 25 września 2008 roku prowadzi działalność gospodarczą na własny rachunek w Polsce. W odpowiedzi na pismo z dnia 2 marca 2016 roku R. C. przesłał dokumentację dotyczącą zatrudnienia w Wielkiej Brytanii. W toku dalszego postępowania nie przedstawił jednak dowodów dla potrzeb udokumentowania pracy na terenie Wielkiej Brytanii, w związku z czym organ pismem z dnia 27 października 2016 roku ustalił tymczasowo polskie ustawodawstwo w całym okresie prowadzenia działalności gospodarczej. Pismo zostało przesłane do instytucji brytyjskiej, która nie zgłosiła odmiennej opinii w tej kwestii. W konsekwencji organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję (decyzja k. 70-71 t. II akt ZUS).

R. C. złożył odwołanie od powyższej decyzji, zarzucając jej pominięcie art. 16 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia numer 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2009 r., nr 284,

str. 1) wskazujących, że po okresie 2 miesięcy określenie ustawodawstwa staje się ostateczne i inne państwa nie mogą go kwestionować; pominięcie normy kolizyjnej wyrażonej w art. 11 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 883/2004 z 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2004 r., nr 166, str. 1) wskazującej, że osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego; nieuwzględnienie okoliczności wskazujących na faktyczne wykonywanie przez skarżącego działalności gospodarczej na terenie Wielkiej Brytanii. R. C. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że w okresie od dnia 1 lipca 2015 roku do dnia 31 maja 2017 roku właściwym dla niego ustawodawstwem w zakresie zabezpieczenia społecznego było ustawodawstwo brytyjskie (odwołanie k. 70-73 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powtarzając argumenty z zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie k. 9-10 a.s.).

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, co następuje:

R. C. od dnia 25 września 2008 roku prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) (informacja z (...) k. 5 t. I akt ZUS).

Pismem z dnia 2 marca 2016 roku organ rentowy wezwał wnioskodawcę do złożenia poprawnych dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (wezwanie k. 6 t. I akt ZUS).

W odpowiedzi na powyższe wnioskodawca przesłał dokumentację rozliczeniową z okresu zatrudnienia w brytyjskim przedsiębiorstwie (...) (...) (...) Ltd., potwierdzenie założenia konta bankowego, kserokopie biletów lotniczych oraz rachunków za hotel (pisma z załącznikami k. 7-33 t. I akt ZUS).

Pismem z dnia 11 maja 2016 roku organ rentowy wezwał R. C. do dostarczenia umowy o pracę zwartej z brytyjskim pracodawcą, dokumentów potwierdzających wypłatę wynagrodzenia za okres od sierpnia 2015 roku do grudnia 2015 roku oraz od marca 2016 roku, dokumentów potwierdzających pobyt na terenie Wielkiej Brytanii, listy wszystkich okresów, w których przebywał w Wielkiej Brytanii i w Polsce od momentu pierwszego przyjazdu do Wielkiej Brytanii z określeniem, które z wyjazdów były służbowe, a które prywatne, dokumentów wystawionych przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową, formularza A1 wystawionego przez (...). Wnioskodawca został poinformowany, że w przypadku niedostarczenia dokumentów organ ustali jako właściwe ustawodawstwo polskie w zakresie zabezpieczenia społecznego (wezwanie k. 40-41 t. II akt ZUS).

Z uwagi na brak odpowiedzi na powyższe organ rentowy pismem z dnia 8 czerwca 2016 roku ponownie wezwał R. C. do dostarczenia dokumentów (wezwanie k. 44-45 t. II akt ZUS).

Pismem z dnia 27 października 2016 roku Zakład poinformował wnioskodawcę, że w całym okresie prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Polski ma do niego zastosowanie ustawodawstwo polskie. Przedłożone przez niego dokumenty nie są natomiast wystarczającym dowodem potwierdzającym faktyczną obecność oraz wykonywanie pracy na terytorium Wielkiej Brytanii. Wnioskodawca został poinformowany, że jeśli nie zgadza się z określeniem ustawodawstwa przysługuje mu prawo wystąpienia z wnioskiem o wydanie decyzji administracyjnej. Pismo zostało wysłane do wiadomości H. R. & C. (pismo k. 48-49 t. II akt ZUS).

Pismem z dnia 26 stycznia 2017 roku R. C. przesłał do organu rentowego pismo z informacją, że od dnia 6 kwietnia 2015 roku do dnia 31 stycznia 2016 roku wykonywał pracę najemną na terenie Wielkiej Brytanii przy jednoczesnym prowadzeniu działalności gospodarczej w Polsce. W dniu 10 lutego 2016 roku założył działalność gospodarczą na terenie Wielkiej Brytanii składając stosowne zgłoszenie w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (pismo k. 54-55 t. II akt ZUS).

Pismem z dnia 3 marca 2017 roku wnioskodawca wyjaśnił, że od kilku miesięcy stara się o wydanie odpowiedniego dokumentu (...) za pośrednictwem (...) Ltd. (pismo k. 76-77 t. I akt ZUS).

Kolejnym pismem z dnia 15 marca 2017 roku R. C. złożył wniosek o umorzenie postępowania, ponieważ w jego ocenie nie ma podstaw do kontroli podlegania obowiązkowi ubezpieczeń społecznych od lipca 2015 roku. Według zgromadzonych danych, w jego ocenie, podlegał w kontrolowanym okresie ubezpieczeniom na terenie Wielkiej Brytanii. Wskazał, że od momentu zgłoszenia w lipcu 2015 roku, podlega ustawodawstwu brytyjskiemu, nie podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych (wniosek k. 79-81 t. I akt ZUS).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 17 marca 2017 roku stwierdził, że R. C. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia 1 stycznia 1999 roku do dnia 30 listopada 1999 roku i od dnia 26 września 2008 roku (decyzja k. 86-89 t. I akt ZUS).

R. C. złożył odwołanie od powyższej decyzji, dołączając dokumentację na okoliczność prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Wielkiej Brytanii. Sprawa została zarejestrowana przed tutejszym Sądem pod sygn. akt VIII U 991/17. Postanowieniem z dnia 4 stycznia 2018 roku postępowanie zostało zawieszono (odwołanie z załącznikami k. 2-3, 6-43, postanowienie k. 67 akt sprawy VIII U 991/17).

Decyzją z dnia 27 kwietnia 2017 roku powyższa decyzja została uchylona w części dotyczącej okresów podlegania. Organ stwierdził, że wnioskodawca podlega ubezpieczeniom społecznym od dnia 28 maja 1999 roku do dnia 30 listopada 1999 roku. W pozostałej części decyzja nie została zmieniona (decyzja k. 90-91 t. I akt ZUS).

Pismo wnioskodawcy z dnia 15 marca 2017 roku zostało przez organ rentowy potraktowane jako wniosek o wydanie decyzji zgodnie z pouczeniem. W związku z tym zaskarżoną decyzją z dnia 14 grudnia 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że R. C. podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie od dnia 1 lipca 2015 roku do dnia 31 maja 2017 roku (decyzja k. 70-71 t. II akt ZUS).

R. C. wystąpił do brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej H. R. & C. o wydanie odpowiedniego dokumentu A1 poświadczającego podleganie ubezpieczeniom społecznym na terenie Wielkiej Brytanii. Został wówczas wezwany do dostarczenia dokumentacji potwierdzającej przebywanie na terenie Wielkiej Brytanii, której nie przedłożył (zeznania wnioskodawcy k. 34v-35 a.s.; pismo k. 76-77 t. I akt ZUS).

Stan faktyczny w sprawie został ustalony na podstawie dowodów ze wskazanych dokumentów oraz częściowo, zeznań wnioskodawcy.

Zeznania wnioskodawcy zostały uwzględnione w zakresie, w którym potwierdzają, że złożył on wniosek o wydanie zaświadczenia A1 z brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, od której nie otrzymał odpowiedzi.

Wskazane w uzasadnieniu dokumenty także zostały uznane za wiarygodne. Dotyczą one postępowania prowadzonego przed organem rentowym związanym z ustaleniem właściwego ustawodawstwa. Okoliczności w nich stwierdzone nie były sporne w sprawie. Sąd uwzględnił także dowody z dokumentów potwierdzających ponoszenie opłat związanych z podróżą i przebywaniem w Wielkiej Brytanii, w tym dokumentów złożonych do akt sprawy VIII U 991/17. Należy jednak zaznaczyć, że nie mają one wpływu na rozstrzygnięcie, ponieważ nie poświadczają, że wnioskodawca w spornym okresie był objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi na terenie Wielkiej Brytanii. W materiale dowodowym brak jest dowodów pochodzących z brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej o podleganiu takiemu ubezpieczeniu w Wielkiej Brytanii, co potwierdza sam wnioskodawca. Nie zmieniają tego dokumenty świadczące o podejmowaniu aktywności na terenie Wielkiej Brytanii, a Sąd nie jest uprawniony do ustalania tytułu do ubezpieczeń w innym Państwie Członkowskim.

Sąd Okręgowy w Lublinie zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778, tekst jedn. ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących przebiegu ubezpieczeń.

W rozpatrywanej sprawie, z uwagi na przedmiot sporu dotyczący ustalenia właściwego ustawodawstwa dla podlegania ubezpieczeniom społecznym, zastosowanie będzie miało prawo Unii Europejskiej. Kwestie podlegania ubezpieczeniom społecznym dla osób wykonujących pracę najemną lub pracę na własny rachunek według określonego systemu krajowego reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2004 r., nr 166, str. 1, zwane dalej rozporządzeniem podstawowym). Zgodnie z przyjętą zasadą ogólną, wyrażoną w art. 11 ust. 1 rozporządzenia osoby, do których stosuje się rozporządzenie podlegają w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Natomiast jak stanowi art. 13 ust. 2 tego rozporządzenia osoba, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w których wykonuje ona znaczną część swej pracy.

Sposób stosowania powyższego rozporządzenia precyzuje dodatkowo rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) numer 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2009 r., nr 284, str. 1, zwane dalej rozporządzeniem wykonawczym). W myśl art. 16 ust. 1 i ust. 2 tego rozporządzenia osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego 883/2004 oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego 987/2009. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Natomiast zgodnie z art. 16 ust. 3 tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Ponadto zgodnie z procedurą określoną w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego w przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

W rozpatrywanej sprawie organ rentowy dopełnił odpowiednich procedur przy ustalaniu podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terytorium Polski. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego ustalił tymczasowo właściwe ustawodawstwo mające zastosowanie do wnioskodawcy, o czym poinformował brytyjski organ. W terminie 2 miesięcy od tego powiadomienia instytucja brytyjska nie poinformowała Zakładu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie

ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Wobec tego, na podstawie art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, ustalenie tymczasowe stało się ostateczne.

W tym miejscu zaznaczyć trzeba, że tymczasowe ustalenie właściwego ustawodawstwa nie wymaga zachowania specjalnej formy. Przepisy rozporządzenia wykonawczego nie przewidują również, że dla ostatecznego ustalenia konieczne jest wcześniejsze wyłączenie zainteresowanego z danego systemu krajowego poprzez podjęcie odpowiedniej decyzji (postanowienie SN z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16, Legalis nr 1537153).

Błędne jest natomiast stanowisko wnioskodawcy, zgodnie z którym samo zgłoszenie wyrejstrowania z ubezpieczeń w lipcu 2015 roku i brak jego kwestionowania przez ZUS i brytyjską instytucję ubezpieczeniową przez okres dwóch kolejnych miesięcy sprowadza domniemanie podlegania ubezpieczeniom na terenie Wielkiej Brytanii. Takie domniemanie nie istnieje, a w szczególności nie wynika z powołanego art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego. Wskazany przepis nie odnosi się bowiem do faktycznych czynności zainteresowanego w zakresie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w danym państwie, a do podjętych przez właściwą instytucję ubezpieczeniową czynności zmierzających do ustalenia właściwego ustawodawstwa. Wbrew twierdzeniom wnioskodawcy instytucja brytyjska nie podjęła takich czynności w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Podjął je natomiast polski organ rentowy, który zgodnie z tym przepisem ustalił tymczasowo ustawodawstwo polskie, jednocześnie informując o tym instytucję brytyjską. W trybie z ust. 3 omawianego artykułu instytucja brytyjska w terminie dwóch miesięcy od tego powiadomienia nie poinformowała o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub nie przedstawiła swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Dwumiesięczny termin odnosi się więc do zgłoszenia ewentualnych zastrzeżeń przez instytucję zagraniczną, które mogą być zgłoszone dopiero po tymczasowym ustaleniu właściwego ustawodawstwa, a nie jak chce ubezpieczony do zakwestionowania właściwego ustawodawstwa po zgłoszeniu do danego krajowego systemu ubezpieczeń społecznych.

Z samego zarejestrowania się w systemie ubezpieczeń społecznych w jednym państwie nie wynika więc domniemanie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym w drugim państwie. Aby wyjaśnić tę kwestię przewidziana jest właśnie procedura z art. 16 rozporządzenia wykonawczego – prowadzona z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego – zmierzająca do wykazania faktycznego wykonywania pracy na terytorium jednego z Państw Członkowskich. Zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych nie oznacza, że praca ta była faktycznie wykonywana. W rozpatrywanej sprawie wnioskodawca nie wykazał natomiast istnienia tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą.

Jednocześnie w sprawie nie zaszła druga z przesłanek negatywnych z art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego w postaci określenia właściwego ustawodawstwa w trybie ust. 4 tego przepisu. Zgodnie z nim w przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Z literalnego brzmienia tego przepisu wynika więc, że ma on zastosowanie tylko w razie braku „pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa” (postanowienie SN z dnia 5 września 2018 r., I UK 365/17, Legalis nr 1823765).

W rozpatrywanej sprawie taka sytuacja nie miała miejsca. Wobec nieprzedstawienia przez wnioskodawcę odpowiednich, wystarczających dowodów na okoliczność prowadzenia działalności w Wielkiej Brytanii polski organ rentowy nie miał wątpliwości. Podobnie jak organ brytyjski, który nie wystawił wnioskodawcy zaświadczenia na formularzu A1 uznając, że dokumenty przedłożone przez wnioskodawcę nie są wystarczającym dowodem potwierdzającym faktyczną obecność oraz wykonywanie pracy na terytorium Wielkiej Brytanii.

W toku całego postępowania argumentacja wnioskodawcy sprowadzała się więc do błędnego założenia, że zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych w Wielkiej Brytanii jest równoznaczne z tymczasowym ustaleniem właściwego

ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego. Wnioskodawca twierdzi, że posiada dowody na okoliczność pracy w Wielkiej Brytanii w postaci m.in. rachunków, czy nadania numeru identyfikacji podatkowej. Skoro tak, to powinien wykazać przed brytyjską instytucją ubezpieczeniową przesłanki do objęcia go ubezpieczeniem społecznym i potwierdzenia tego zaświadczeniem A1. R. C. nie uzyskał jednak dokumentu A1, który przesądziłby kwestię podlegania ubezpieczeniom na terenie Wielkiej Brytanii. Nie udowodnił tym samym spełnienia materialnoprawnych przesłanek z art. 13 ust. 2 rozporządzenia podstawowego podlegania ubezpieczeniom według systemu brytyjskiego. Polska instytucja ubezpieczeniowa nie ma natomiast kompetencji do prowadzenia postępowania na terenie innego państwa i nie może ustalać podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innego państwa.

Podsumowując Sąd ustalił, że w stosunku do wnioskodawcy, (...), zastosowanie będzie miało ustawodawstwo polskie w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym. Zaskarżona decyzja okazała się więc prawidłowa, a odwołanie należało oddalić.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy w Lublinie, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.